

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ÖZ-ETKİLİLİK-YETERLİK DÜZEYLERİ İLE AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Investigation of the Relationship between Self-Efficacy-Competence Levels and Academic Achievements of Nursing Students

Seyhan ÇITLIK SARITAŞ¹ Zeliha BÜYÜKBAYRAM² Esra ANUŞ TOPDEMİR³

¹Inönü Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Malatya

²Siirt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Siirt

³Dicle Üniversitesi, Atatürk Sağlık Yüksekokulu, Diyarbakır

Geliş Tarihi / Received: 18.06.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 04.11.2020

Yayın Tarihi / Published: 30.11.2020

ÖZ

Bu tanımlayıcı nitelikte araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin öz-etkililik-yeterlik düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki incelendi. Araştırmanın evrenini, Siirt Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü öğrencileri (N=550) oluşturdu. Araştırma örneklemini, katılmayı kabul eden 342 öğrenci ile tamamlandı. Verilerin toplanmasında, birey tanıtıcı formu ve Öz-etkililik-yeterlik Ölçeği kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistik, t testi, ANOVA ve Pearson korelasyon analizi kullanıldı. Araştırmada, öğrencilerin yaş ortalaması 21.20±2.46 olduğu, %50'si kız olduğu, %36'sı I. sınıfta öğrenim gördüğü, %61.7'si hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği, %36'sı teorik derslerini yeterli bulmadığı, %74.6'sı uygulamalı dersleri yeterli bulmadığı, %45.9'u not ortalamasının 71-80 aralığında olduğu, %40.6'sı kendini kısmen başarılı bulduğu, %34.5'i çevresinin başarılarını etkilediğini, %58.8'i rahat, sakin disiplinli ve sorumluluk almayı sevmeyen kişilik yapısına sahip olduğu tespit edildi. Öz-etkililik-yeterlik toplam puan ortalaması 84.64±11.95 olarak tespit edilirken, Öz-etkililik-yeterlik ölçeği alt boyutlarında puan ortalamaları; davranışa başlamada 30.47±5.55, davranışı sürdürmede 26.07±4.58, davranışı tamamlamada 18.80±3.94, engellerle mücadelede 9.29±2.41 olarak saptandı. 2. sınıf öğrencilerinin Öz-etkililik-yeterlik toplam puan ortalamaları, diğer sınıftaki öğrencilerden daha yüksekti. Araştırmada öğrencilerin öz-etkililik-yeterlik düzeylerinin (Öz-etkililik-yeterlik toplam ve Engellerle Mücadele dışında) puan ortalaması, ortalamanın üzerinde olduğu tespit edildi. Öz-Etkililik-Yeterlik toplamı ve davranışı tamamlama alt boyut puanı ile derslerin not ortalaması arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu saptandı.

Anahtar kelimeler: Akademik Başarı, Hemşirelik Öğrencileri, Öz-Etkililik-Yeterlik

ABSTRACT

In this descriptive research, the relationship between self-efficacy-competence levels and academic achievement of nursing students was investigated. The universe of the study was composed of the students of Siirt University School of Health Nursing Department (N=550). The research sample was completed with 342 students who agreed to participate. An individual identification form and the Self-Efficacy-Competence Scale (SECS) were used for collecting data. Descriptive statistics, t test, ANOVA and Pearson correlation analysis were used for the evaluation of data. In the research, it has been found that; the mean age of students was 21.20 ±2.46, 50% were female, 36% were studying in the first grade, 61.7% chose nursing profession willingly, 36% did not find theoretical courses adequate, 74.6% did not find applied courses adequate, 45.9% had grade averages between 71-80, 40.6% felt partially successful, 34.5% thought environment affected their achievement, 58.8% had relaxed, calm, disciplined and non-responsible personality characteristics. While the SECS total mean score was detected 84.64±11.95, the mean scores in SECS sub-dimensions were determined as; 30.47±5.55 in starting behavior, 26.07±4.58 in maintaining behavior, 18.80±3.94 in completing behavior, and 9.29±2.41 in struggling with obstacles. 2nd grade students' SECS total mean scores were higher than other class students. In the research, it was determined that average score of students' SECS levels (except for the total SECS and struggling with obstacles) were above the average. A positive correlation was found between the scores of the SECS total and completing behavior sub-dimension, and the average grade of the courses.

Keywords: Academic Achievement, Nursing Students, Self-Efficacy-Competence

Seyhan ÇITLIK SARITAŞ✉, seyhancitlik@hotmail.com
Inönü Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Malatya

GİRİŞ

Öz-etkililik-yeterlik, bireyin herhangi bir durumdaki performans düzeyini planlayabilme ve başarıyı kazanabilme durumu konusunda kendi öz yargısı veya farkındalığına olan inancını olarak tanımlanır (Albayrak Okçin, 2013; Zengin, 2010). Bireyin kişisel özellikleri öz-etkililik-yeterlikte önemli rol oynamaktadır. Bireyin nasıl düşüneceği ve davranacağını belirlenmesinde rol oynayan bir durumdur (Dikmen, Denat, Basaran, ve Filiz, 2016; Karadağ, Aksoy, ve Ucuzal, 2011). Birey eyleme geçtiğinde öz-etkililik-yeterlik algısı yüksek olan bireyler düşük olan bireylere göre hedefine varmak için daha fazla çaba gösterirler. Güçlü bir öz-etkililik-yeterlik durumu daha çok sağlıklı olma ve yüksek başarı ile ilişkilidir (Albayrak Okçin, 2013; Zhang vd., 2015). Öz-etkililik-yeterlik okul başarısı, mental durum, fiziksel sağlık ve kariyer seçimi gibi pek çok alanda kullanılmaktadır (Britner, 2008; Kızılcı, Mert, Küçükgüçlü, ve Yardımcı, 2015).

Öz etkililik, bireyin davranışlarında etkili olan bilişsel algılama faktörlerinden biridir. Aynı zamanda, ileride karşılaşılabileceği zorlukların üstesinden gelmede nasıl başarılı olabileceğiyle ilişkilidir (Saeid ve Eslaminejad, 2017; Zengin, 2010). Britner'in yaptığı bir çalışmada, öğrencilerin öz etkililik ve akademik performans durumlarının paralel arttığını saptamıştır (Britner, 2008). Öz-yeterliğe yüksek düzeyde sahip olan bireyler, zor durumlarla karşı karşıya kaldıklarında daha fazla verimli ve başarılı olabilmektedirler (Amanak, Demirkol, ve Kuru, 2019; Albayrak Okçin, 2013). Düşük öz-yeterlik inancına sahip olan bireyler ise yapacaklarının gerçekten daha zor olduğuna inanmaktadır. Bu tür bir düşünce bireylerde kaygının daha fazla artmasına ve sorunları daha iyi şekilde çözebilmesi için gerekli olan bakış açısını daha fazla daraltmaktadır (Soudagar, Rambod, ve Beheshtipour, 2015; Yorulmaz, 2019). Bu durumda bireysel başarı ve gelişim açısından kötümser düşüncelerin oluşmasına yol açmaktadır. Bu sebeple öz-yeterlik inancı, bireylerdeki başarı oranını etkilemektedir (Dağlar, Bilgic, Evcili, ve Polat, 2019; Khan, 2013; Saeid ve Eslaminejad, 2017). Sorunları etkileyen faktörlerin iyi tanımlanabilmesi, sorunlarla mücadele gücünü artırır (Khan, 2013; Soudagar vd., 2015). Her birey olayları kontrol etme, var olan sorunla baş etme ve düşündüklerini uygulamaya geçirme gibi yetilere sahiptir. Yapılan çalışmalarda, öz-etkililik-yeterlik, fiziksel performans, akademik başarı, duygusal bozukluklar, sosyal beceriler gibi birçok alanda da etkili olduğu görülmüştür (Karadağ vd., 2011; Saeid ve Eslaminejad, 2017; Safarzadeh, 2016; Ünal Keskin ve Orgun, 2006).

Hemşirelik eğitimi, temel hemşirelik kavramları, beceriler ve teknikleri gibi ana öğelerden oluşmaktadır (Açıksöz, Uzun, ve Arslan, 2016; Karadağ vd., 2011). Eğitim

sisteminde teorik bilgiyi alan öğrenciler klinik uygulamalarıyla beceriye dönüştürürken, kazandıkları bilgi ve beceri ile birlikte iletişim deneyimlerini de geliştirmeye çalışırlar (Karadağ vd., 2011; Albayrak Okçin, 2013; Zengin, 2010). Hemşirelik lisans eğitiminin hedefi; öğrencilerin öğretim sürecinde başarıyı artırmak amacıyla öz-etkililik-yeterlik düzeylerinin belirlenmesi, öğrenmeyi kolaylaştıracak stratejilerin geliştirilmesi ve ayrıca öğrencilere bilişsel ve duyuşsal boyutta temel olan bilgi, tutum ve becerileri kazandırmaktır (Dikmen vd., 2016; Karadağ vd., 2011). Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin öz-etkililik-yeterlik düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin öz-etkililik-yeterlik düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapıldı.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Siirt Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu (SYO) Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören 550 öğrenci oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimi yapılmadan öğrencilerin tümü araştırmaya dahil edildi. Ancak çalışmaya katılmayı gönüllü olmayan ve veri toplama aşamasında devamsızlık yapan öğrenciler bulunduğu için araştırma 342 öğrenci ile tamamlandı. 2014-2015 eğitim öğretim yılında okula öğrenci alımı yapılmadığı için, okulda 3. sınıf öğrencisi bulunmamaktadır. Bu nedenle 3. Sınıf öğrencileri araştırma kapsamına alınmadı.

Veri toplama araçları: Veriler, Birey Tanıtıcı Formu ve Öz Etkililik-Yeterlik Ölçeği kullanılarak toplandı.

Birey Tanıtıcı Formu: Araştırmacılar tarafından; öğrencilerin yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, gibi demografik bilgileri ile öz etkililik- yeterliğe ilişkin sorular içeren form oluşturuldu.

Öz Etkililik-Yeterlik Ölçeği (ÖEYÖ); Sherer ve Maddux tarafından 1982 yılında geliştirilmiştir (Sherer vd., 1982). 1999 yılında Gözüm ve Aksayan tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek, 5'li likert tipte olup 23 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte, Beni hiç tanımlamıyor (1), Beni biraz tanımlıyor (2), Kararsızım (3), Beni iyi tanımlıyor (4), ve Beni çok iyi tanımlıyor (5) seçeneklerinden oluşmaktadır. Ölçekte ters maddeler bulunmaktadır ve puanlanırken ters çevrilerek puanlanır. Ölçekten en düşük 23 puan en yüksek 115 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan toplam puandaki yükselme, bireyin öz-etkililik-yeterlik

algısının iyi düzeyde olduğu anlamına gelmektedir. Ölçek 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; “Davranışa Başlama (DB)”, “Davranışı Sürdürme (DS)”, “Davranışı Tamamlama (DT)” ve “Engellerle Mücadele (EM)’dir. Ölçeğin Türkçe formunun Cronbach alfa değeri 0.81 olarak bulunmuştur (Gözüm ve Aksayan 1999). Bu çalışmanın Cronbach alfa değeri 0.75 olarak bulundu.

Veri Toplama

Veriler, Siirt Üniversitesi SYO Hemşirelik Bölümü öğrencileri ile Mayıs-Haziran 2017 tarihleri arasında toplandı. Veriler araştırmacılar tarafından öğrencilerin ders aralarında olduğu zamanda yüz yüze görüşme yöntemi ile toplandı. Her bir anket veri toplama formunu doldurma süresi ortalama 10-15 dk sürdü.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veri analizinde SPSS 20.0 istatistik paket programı kullanıldı. Veriler, tanımlayıcı istatistik, bağımsız gruplarda t-testi, ANOVA ve Pearson korelasyon analizi kullanıldı. Sonuçlarda $p < 0.05$ değeri anlamlı olarak kabul edildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce, Siirt Üniversitesi SYO Müdürlüğü’nden (onay no:5653) izin ve Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan (Karar No:12.06.2017/51) etik onay alındı.

BULGULAR

Tablo 1. Öğrencileri Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı

Tanıtıcı Özellikler	S	%
Cinsiyet		
Kadın	171	50.0
Erkek	171	50.0
Okuduğunuz sınıf		
1.sınıf	123	36.0
2. sınıf	122	35.7
4. sınıf	97	28.4
Bölümü isteyerek seçme		
Evet	211	61.7
Hayır	131	38.3
Teorik derslerinizi yeterli bulma		
Evet	118	34.5
Hayır	123	36.0
Kısmen	101	29.5
Uygulamalı derslerinizi yeterli bulma		
Evet	37	10.8
Hayır	255	74.6
Kısmen	50	14.6

Kişilik yapınız		
1. Rahat, sakin, disiplinli ve sorumluluk almayı sevmeyen biriyimdir.	201	58.8
2. Katı, disiplinli ve mükemmeliyetçi biriyimdir.	119	34.8
3. Diğer	22	6.4
Derslerin not ortalaması		
45-60	19	5.6
61-70	140	40.9
71-80	157	45.9
81-90	26	7.6
Kendinizi başarılı bulma		
Evet	135	39.5
Hayır	68	19.9
Kısmen	139	40.6
Başarınızı etkileyen etmenler		
Eğitmen		
Aile	86	25.1
Çevre	76	22.2
Diğerleri	118	34.5
	62	18.1
Yaş		$\bar{X} \pm SS$ 21.20 ± 2.46

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.20 ± 2.46 olduğu belirlendi. Öğrencilerin %36'sı I. sınıfta öğrenim gördüğü, %61.7'si mesleği isteyerek seçtiği, %36'sı teorik derslerin yeterli olmadığı, %74.6'sı uygulamalı derslerin yeterli olmadığı, %45.9'unun not ortalaması 71-80 puan aralığında olduğu, %40.6'sı kendisini kısmen başarılı bulduğu, %34.5'ibaşarısındaçevresinin etkili olduğunu, %58.8'i rahat, sakin disiplinli ve sorumluluk almayı sevmeyen kişilik yapısına sahip olduğu saptandı (Tablo 1).

Tablo 2. ÖEYÖ Toplam ve Alt Grup Puan Ortalamaları

ÖEYÖ ve Alt Gruplar	Madde sayısı	Puan Aralığı	Min. - Maks.	X±SS
Davranışa başlama (DB)	8	8-40	8 -40	30.47±5.55
Davranışı sürdürme (DS)	7	7-35	11-35	26.07±4.58
Davranışı tamamlama (DT)	5	5-25	5-25	18.80±3.94
Engellerle mücadele (EM)	3	3-15	3-15	9.29±2.41
Toplam (ÖEYÖ)	23	23-115	48-111	84.64±11.95

ÖEYÖ toplam puan ortalaması 84.64 ± 11.95 , ÖEYÖ alt boyut davranışa başlama puan ortalaması 30.47 ± 5.55 , davranışı sürdürme 26.07 ± 4.58 , davranışı tamamlama 18.80 ± 3.94 ve engellerle mücadele puan ortalamalarının 9.29 ± 2.41 olduğu saptandı (Tablo 2).

Tablo 3. Öğrencilere Ait Özelliklere Göre ÖEYÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler	ÖEYÖ ve alt boyutları				
	Davranışa Başlama	Davranışı Sürdürme	Davranışı Tamamlama	Engellerle Mücadele	Toplam (ÖEYÖ)
	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	a $\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$

Cinsiyet					
Kadın	30.72±5.58	26.23±4.31	18.46±3.94	9.06±2.18	84.49±11.1
Erkek	30.22±5.53	25.90±4.84	19.14±3.93	9.52±2.61	84.79±12.7
İstatistik test ve Anlamlılık	t:0.83 p:0.40	t:0.67 p:0.50	t:-1.59 p:0.11	t:-1.74 p:0.08	t:-0.23 p:0.81
Sınıf					
1. sınıf	30.75±5.06	26.35±4.50	18.26±4.08	9.02 ±2.28	84.14±11.6
2. sınıf	30.72±6.06	26.35±4.56	19.42±3.60	9.44 ± 2.49	84.14±11.6
4. sınıf	29.79±5.48	25.69±4.73	18.71±4.11	9.44 ±2.47	85.95±11.8
İstatistik test ve Anlamlılık	F: 1.01 p:0.36	F:0.56 p:0.57	F:2.70 p:0.06	F:1.18 p:0.30	F:1.18 p:0.30
Bölümü isteyerek seçme					
Evet	30.67±5.59	26.27±4.79	19.28±3.83	9.38±2.47	85.62±12.0
Hayır	30.14±5.49	25.74±4.21	18.03±4.02	9.14±2.32	83.07±11.6
İstatistik test ve Anlamlılık	t:0.86 p:0.39	t:1.03 p:0.30	t:2.86 p:0.04	t:0.88 p:0.37	t:1.92 p:0.06
Teorik dersleri yeterli bulma					
Evet	30.62±5.90	26.13±5.09	18.72±3.72	9.09±2.62	84.58±12.9
Hayır	30.17±5.53	25.88±4.46	18.81±4.17	9.56±2.36	84.43±11.9
Kısmen	30.66±5.18	26.22±4.12	18.89±3.95	9.19±2.22	84.43±11.9
İstatistik test ve Anlamlılık	F:0.28 p:0.75	F:0.17 p:0.84	F:0.46 p:0.95	F:1.23 p:0.29	F:0.61 p:0.94
Uygulamalı dersleri yeterli bulma					
Evet	27.67±5.21	24.51±6.14	17.86±4.21	8.81±2.85	78.86±13.5
Hayır	30.89±5.44	26.23±4.31	19.09±3.92	9.45±2.40	85.68±11.4
Kısmen	30.47±5.55	26.40±4.46	18.04±3.73	8.80±2.03	85.68±11.4
İstatistik test ve Anlamlılık	F:5.57 p:0.00	F:2.44 p:0.08	F:2.69 p:0.06	F:2.39 p:0.09	F:5.61 p:0.00
Kişilik yapımız					
1.Rahat, sakin, ve sorumluluk almayı sevmeyen	30.29±5.52	25.62±4.68	18.65±4.03	9.11±2.39	83.70±11.9
2. Katı, disiplinli ve mükemmeliyetçi	30.60±5.73	26.47±4.43	18.72±3.82	9.45±2.51	85.26±11.9
3. Diğer	31.36±4.93	27.95±3.89	20.63±3.44	10.00±1.95	89.95±11.0
İstatistik test ve Anlamlılık	KW _x ² :0.95 p:0.61	KW _x ² :6.63 p:0.03	KW _x ² :5.40 p:0.06	KW _x ² :3.31 p:0.19	KW _x ² :7.55 p:0.02

Not ortalaması					
45-60	29.26±5.83	25.47±6.02	17.31±3.57	8.57±2.98	80.63±13.2
61-70	29.76±5.66	25.62±4.66	18.27±3.73	9.18±2.05	1
71-80	31.12±5.40	26.54±4.42	19.46±4.15	9.45±2.69	82.84±11.2
81-90	31.23±5.39	26.11±3.87	18.80±3.47	9.38±2.00	9
İstatistik test ve Anlamlılık	KW _x ² :6.78 p:0.07	KW _x ² :3.60 p:0.30	KW _x ² :12.3 6 p:0.00	KW _x ² :3.18 p:0.36	86.59±12.2 5 85.53±11.0 0 KW _x ² :12.17 p:0.00
Kendini başarılı bulma					
Evet	31.16±5.47	26.49±4.73	19.32±3.88	9.68±2.45	86.67±12.6
Hayır	28.54±6.33	25.14±4.77	18.13±4.35	9.29±2.58	4
Kısmen	30.74±5.02	26.11±4.30	18.63±3.73	8.90±2.25	81.11±12.2
İstatistik test ve Anlamlılık	F:5.44 p:0.00	F:1.97 p:0.14	F:2.31 p:0.10	F:3.63 p:0.02	0 84.40±10.7 3 F:5.05 p:0.00
Başarınızı etkileyen etmenler					
Eğitmen	30.23±5.59	25.90±4.92	18.91±4.11	9.15±2.38	84.20±12.7
Aile	30.55±5.67	26.18±4.04	18.65±3.68	9.59±2.32	4
Çevre	30.22±5.10	25.48±4.44	18.49±3.98	9.18±2.53	84.98±11.0
Diğerleri	31.19±6.21	27.29±4.42	19.43±3.97	9.32±2.36	7
İstatistik test ve Anlamlılık	F:0.78 p:0.69	F:2.18 p:0.09	F:0.83 p:0.47	F:0.56 p:0.64	83.38±11.7 5 87.24±12.0 8 F:1.48 p:0.22
Yaş			$\bar{X} \pm SS$		
			21.20 ± 2.46		

Araştırmada, öğrencilerin bölümünü isteyerek seçmesine göre ÖEYÖ davranışı tamamlama alt boyutu puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı olduğu görüldü ($p < 0.05$). Çalışmada, uygulamalı dersleri yeterli bulmasına göre ÖEYÖ toplam ve davranışa başlama alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu saptandı ($p < 0.05$). Çalışmada kişilik yapılarına göre ÖEYÖ toplam ve davranışı sürdürme alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu bulundu ($p < 0.05$). Çalışmada not ortalamasına göre ÖEYÖ toplam ve davranışı tamamlama alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu görüldü ($p < 0.05$). Çalışmada kendisini başarılı bulmasına göre ÖEYÖ toplam, davranışa başlama ve engellerle mücadele alt boyutu puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel anlamda önemli olduğu saptandı ($p < 0.05$). Öğrencilerin cinsiyete, sınıflara, teorik dersleri yeterli bulmasına ve başarıyı etkileyen etmenlere göre ÖEYÖ toplam ve alt boyutları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel anlamda önemli olmadığı bulundu ($p > 0.05$) (Tablo 3).

Tablo 4. ÖEYÖ ve Ders Not Ortalaması Arasındaki İlişkisi

ÖEYÖ ve Alt Gruplar	Derslerin not ortalaması	
	r	p
Davranışa başlama	0.122	0.24
Davranışı sürdürme	0.78	0.151
Davranışı tamamlama	0.137	0.011
Engellerle mücadele	0.75	0.164
Toplam ÖEYÖ	0.147	0.006

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin, toplam ÖEYÖ ve davranışı tamamlama ile ders not ortalaması arasında pozitif ilişki olduğu saptandı (Tablo 4).

TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencilerinin öz-etkililik-yeterlilik düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada; ÖEYÖ toplam puan ortalamasının (84.64), ortalamanın üstünde olduğu görülmektedir (Tablo 2). Çalışmamıza benzer olarak farklı gruplarda yapılan çalışmalarda da toplam puan ortalamasının yüksek olduğu görülmüştür (Gül ve Adigüzel, 2015; Karadağ vd., 2011; Kızılcı vd., 2015; Ünal Keskin ve Orgun, 2006; Yiğitbaş ve Yetkin, 2003; Zengin, 2010). Çalışmamızın aksine Albayrak Okçin'in (82.40), Sevindik'in (82.66), Dağlar ve arkadaşlarının (77.79) yaptıkları çalışmalarda ise; ÖEYÖ toplam puan ortalaması düşük olduğu bulunmuştur (Albayrak Okçin, 2013; Dağlar vd., 2018; Sevindik, 2007). Bu farklılığın çalışmalara katılan öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Çalışmamızda cinsiyete göre ÖEYÖ toplam ve alt boyut puanları arasında anlamlı fark bulunmadığı tespit edildi (Tablo 3). Çalışmamıza benzer Karadağ ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada, cinsiyete göre ÖEYÖ alt boyut puan ortalamalarında gruplar arasında istatistiksel bir fark bulunmamıştır (Karadağ vd., 2011). Gül ve arkadaşının yaptığı çalışmada öz yeterlik puan ortalamasının cinsiyete göre farklılık göstermediği görülmüştür (Gül ve Adigüzel, 2015). Cinsiyete göre öz-etkililik-yeterlilik etkisinin bulunmadığı bazı çalışmalar da araştırma sonucumuzla benzerlik göstermektedir (Albayrak Okçin, 2013; Britner, 2008; Kızılcı vd., 2015; Ünal Keskin ve Orgun, 2006; Yiğitbaş ve Yetkin, 2003). Çalışma sonuçlarımızdan yola çıkarak, hemşirelik bölümünde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin mesleğe ait olma duyguları benzer şekilde yaşadıkları düşünülebilir.

Çalışmamızda sınıflara göre öğrencilerin ÖEYÖ toplam puan ortalamaları istatistiksel bir fark bulunmadı (Tablo 3). Karadağ ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada, 1. sınıf öğrencilerinin ÖEYÖ puan ortalaması 4. sınıf öğrencilere göre yüksek olduğu, ancak davranışa başlama alt grubu dışında diğer puan ortalamaları arasında fark istatistiksel olarak

anlamli bulunmamıştır (Karadağ vd., 2011). Sevindik ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada, 4. sınıf öğrencilerinin ÖEYÖ puan ortalaması, 1. sınıf öğrencilerine göre yüksek olduğunu, aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur (Sevindik, 2007). Farklı öğrenci gruplarında yapılan çalışmalarda da sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Albayrak Okçin, 2013; Amanak vd., 2019; Yiğitbaş ve Yetkin, 2017). Çalışmamızda, öğrencilerin sınıf seviyesi artıka eğitimin etkisi ile bilgi ve becerilerin artmasıyla ÖEYÖ puan ortalamasının yükselmesi beklenirken ancak 2. sınıf öğrencilerinin ÖEYÖ puan ortalaması 1. ve 4. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Eğitimin ilk aşamasında olan 1. sınıf öğrencilerin uygulamalarında öğrendiği yeni bilgilerden dolayı yaşayabileceği kaygının; 4. sınıf öğrencilerinde ise, mezuniyet sonrası atanma kaygısı ve toplumun beklentilerine uygun davranış çabası gibi etkilerin mevcut sonuçları etkileyebildiğini söylenebilir.

Çalışmamızda bölümü isteyerek seçtiğini belirten öğrencilerin puan ortalamaları yüksek olup; ÖEYÖ davranış tamamlama alt boyutu hariç, ÖEYÖ toplam puanı ile diğeri alt boyutları arasında anlamlı bir fark bulunmadı (Tablo 3). Gül ve arkadaşının farklı öğrenci gruplarında yaptıkları çalışmada, bölümünü isteyerek tercih eden öğrencilerin, genel öz yeterlik ortalamasının daha fazla olduğu görülmüştür (Gül ve Adigüzel, 2015). Okçin ve arkadaşının yaptıkları çalışmada da bölümünü isteyerek tercih eden öğrencilerin karşılaştıkları sorunlarla baş etmede daha kararlı davrandıkları belirtilmiştir (Albayrak Okçin, 2013). Bu sonuçlara göre, bölümü isteyerek seçen öğrencilerin genel öz yeterlilik düzeyi ile bölümü isteyerek seçmeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin isteyerek yaptığı eylemlerin öz yeterliliği etkilediği söylenebilir.

Çalışmamızda teorik derslerin yeterli bulunması ile ilgili ÖEYÖ toplam puanı ile tüm alt boyutları arasında anlamlı bir fark bulunmadı. Uygulamalı derslerin yeterli bulunması ile ilgili soruda ÖEYÖ toplam ve davranış başlama alt boyutu arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulundu (Tablo 3). Çalışmamızda, öğrencilerin görsel algılarının öz-etkililik ve yeterlik düzeylerini artırmada daha etkili olduğu söylenebilir.

Çalışmamızda kişilik yapısı ile ilgili ÖEYÖ toplam ve davranış sürdürme alt boyutu arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulundu (Tablo 3). Buna göre kişilik yapısı katı disiplin ve aşırı rahatlıktan uzak olan öğrencilerin öz etkililik ve yeterlik düzeylerinin de buna bağlı olarak olumlu yönde etkilendiği düşünülebilir.

Çalışmamızda derslerin not ortalaması ile ilgili ÖEYÖ toplam ve davranış tamamlama alt boyutu arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulundu. Kendini başarılı bulanların ÖEYÖ toplam ve davranış başlama ve engellerle mücadele alt boyutu arasındaki fark

istatistiksel olarak anlamlı bulundu (Tablo 3). Bu doğrultuda çalışmamızdaki öğrencilerin ağırlıklı not ortalamalarının geçme notundan yüksek olmasının, kendini başarılı görmede etkili olabileceğini düşünülebilir.

Çalışmamızda, başarıyı etkileyen etmenlerle ilgili ÖEYÖ toplam ile alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark bulunmadı (Tablo 3). Çalışmamızda, öğrencilerin başarılarının ailesel ve çevresel etmenlerden etkilenmemesinde öz güvenlerinin etkili olduğu söylenebilir.

Çalışmamızda, ÖEYÖ toplam ve davranışı tamamlama alt boyut puanları ile derslerin not ortalaması arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu bulundu (Tablo 4). Saeid ve arkadaşının üniversite öğrencilerine yönelik yaptıkları çalışmada, öz-yeterlik ve başarı motivasyonu arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulunmuştur (Saeid ve Eslaminejad, 2017). Bulgularımıza benzer yapılan çalışmalarda akademik başarıları ile öz-yeterlik arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir (Safarzadeh, 2016; Zhang vd., 2015).

SONUÇ

Araştırma sonucunda öğrencilerin ÖEYÖ toplam puanlarının ortalamasının üzerinde; toplam ÖEYÖ ve davranışı tamamlama ile derslerinin not ortalaması arasında pozitif yönde ilişki olduğu görüldü. Öğrencilerin yetersizliklerini gidermeye yönelik eğitim çalışmalarının düzenlenmesi ve öğrenmeyi kolaylaştıracak stratejilerin geliştirilmesi açısından yeni çalışmalar yapılabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılığı sadece bir üniversitenin sağlık yüksekokulu öğrencileri ile yapılmış olmasıdır. Diğer bir sınırlılık ise bölümde üçüncü sınıf öğrencilerinin olmamasıdır.

KAYNAKLAR

- Açıksöz, S., Uzun, Ş., Arslan, F. (2016). Hemşirelik öğrencilerinde öz yeterlilik algısı ile klinik uygulamaya ilişkin kaygı ve stres durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Assessment of Relationship between Nursing Students' Self-Efficacy and Levels of Their Anxiety and Stress about Clinical Practice*, 58(2), 129–35.
- Albayrak Okçin, F. (2013). Öğrencilerin öz-etkililik-yeterlilik algıları ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 40–51.
- Amanak, K., Demirkol, İ., Kuru, Z. (2019). Ebelik öğrencilerinin problem çözme becerileri ile öz etkililik yeterlik düzeyleri arasındaki ilişki. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 71–75.
- Britner, S. L. (2008). *Motivation in high school science students: a comparison of gender differences in life, Physical, and Earth Science Classes. Journal of Research in Science Teaching*, 45(8), 955–70.
- Dağlar, G., Dilek Bilgic, D., Evcili, F., Polat, Ö. (2018). *The relationship between self-efficacy-sufficiency and professional motivation of the midwifery students. International Journal of Caring Sciences*, 11(2), 239-246.

- Dikmen, Y., Denat, .Y, Basaran, H., Filiz, N. Y. (2016). *Investigation of self-effectiveness and self-efficacy levels of nursing students. Directory of Open Access Journals*, 6(3), 206-213.
- Gözüm, S., Aksayan, S. (1999). *Öz-etkililik-yeterlik ölçeği'nin türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliliği. Atatürk Üniversitesi. Hemşirelik Yükseköğretim Dergisi*, 2(14), 21-34.
- Gül, İ., Adigüzel, O. (2015). *Sağlık kurumları yöneticiliği lisans bölümü öğrencilerinin öz yeterlilik düzeylerinin incelenmesi. Examination of Self-Efficacy Levels of Undergraduate Students Studying In The Department of Health Institutions Management*, 8(36), 864-76.
- Karadağ, E., Aksoy Derya, Y., Ucuza, M. (2011). *Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin öz etkililik-yeterlik düzeyleri. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 4(1), 14-20.
- Khan, M. (2013). *Academic self-efficacy, coping, and academic performance in college. International Journal of Undergraduate Research and Creative Activities*, 5(1),4-11.
- Kızılcı, S., Mert, H., Küçükgüçlü, Ö., Yardımcı, T. (2015). *Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin öz etkililik düzeyinin cinsiyet açısından incelenmesi. deuhfed*, 8(2), 95-100.
- Saeid, N. (2017). *Eslaminejad T. Relationship between student's self-directed-learning readiness and academic self-efficacy and achievement motivation in students. International Education Studie*, 10(1), 225-32.
- Safarzadeh, S. (2016). *The relationship of family affective climate, self-effectiveness, Personal-Social Adjustment With Academic Achievement Of University Students: A Study In Islamic Azad University, Ahvaz*, 4(3), 167-72.
- Sevindik, T. (2007). *Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ile öz-etkililik yeterlik arasındaki ilişki. Education Sciences*, 2(2), 13-21.
- Sherer, M., Maddux, J. Mercandante, B., Prentice-Dunn, S., Jacobs, B., Rogers, R. (1982). *The self-efficacy scale: construction and validation. Psychological Reports*, 51, 663-71.
- Soudagar, S., Rambod, M., Beheshtipour, N. (2015). *Factors associated with nurses' self-efficacy in clinical setting in Iran, 2013. Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 20(2), 226-31.
- Ünal Keskin, G., Orgun, F. (2006). *Öğrencilerin öz etkililik-yeterlilik düzeyleri ile başa çıkma stratejilerinin incelenmesi. [Studying the Strategies of Students' Coping with the Levels of Self-Efficacy-Sufficiency]. Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 7(2), 92-99.
- Yiğitbaş, Ç., Yetkin, A. (2003). *Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin öz-etkililik-yeterlik düzeyinin değerlendirilmesi. C.Ü Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 7(1), 6-13.
- Yorulmaz, M. (2019). *Sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinde akademik öz-yeterlik araştırması. Business & Management Studies: An International Journal*, 7(1), 172-89.
- Zengin, N. (2010). *Sağlık yüksekokulu öğrencilerinde öz-etkililik-yeterlilik algısı ve klinik uygulamada yaşanan stresle ilişkisinin incelenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 49-57.
- Zhang, Z-J., Zhang, C. L., Zhang, X. G., Liu, X. M., Zhang, H., Jing Wang, J., ... Liu, S. (2015). *Relationship between self-efficacy beliefs and achievement motivation in student nurses. Chinese Nursing Research* Chinese Nursing Research, 2, 67-70.